

Mitallisen runon perusyksikkö on *säe* — se tekstinpätkä, joka runoa kirjoitettaessa yleensä sijoitetaan omalle rivilleen. Runomitta säätelee toisaalta säkeiden kokoonpanoa, toisaalta sitä, miten säkeitä yhdistetään peräkkäin.

Kalevalamitta kuuluu *poljennollisiin* runomittoihin. Poljennollisen runon säe rakentuu määrätynlaisista *runojaloista* eli *runopolvista*, jotka puolestaan koostuvat säädetystä määrästä tietyntyyppisiä tavuja: painollisia tai painottomia, pitkiä tai lyhyitä. Erityyppisten tavujen säännönmukainen vuorottelu tuottaa runomitalle ominaisen *poljennon* eli rytmin.

Normaali kalevalamittainen säe koostuu neljästä trokeesta. *Trokee* on kaksitavuinen runojalka, jonka ensimmäinen tavu on runopainollinen ja toinen painoton. Runojalan painollista tavua kutsutaan sen *nousuksi* ja painotonta *laskuksi*

. Trokeen kaava on siis: nousu - lasku. Jos merkitsemme runojalan nousutavua aaltoviivalla

~
, laskutavua tavuviivalla

-
ja runojalkojen rajaa pystyviivalla

|
, voimme kirjoittaa kalevalamittaisen säkeen kaavan seuraavasti:

~ - | ~ - | ~ - | ~ -

Vertaa tätä kaavaa vaikkapa seuraaviin kahteen kalevalamittaiseen säkeeseen, joissa runojalat on edelleen erotettu pystyviivoilla. Tunnista runojalkojen nousu- ja laskutavut!

Vaka | vanha | Väinä|möinen
sanan | virkkoi, | noin ni|mesi.

Millaiset tavut sitten sopivat runojalan nousuun ja millaiset laskuun? Tätä kysymystä käsitellään Mittasäännöt-luvussa. Kalevalamitassa otetaan huomioon sekä tavun painollisuus että sen pituus, joten jos nämä käsitteet eivät ole tuttuja, kannattaa perehtyä niihin ennen mittasääntöihin etenemistä. (Valikosta *Tavujen pituus ja paino*.) Huomaa, että tavun painollisuus on eri asia kuin runojalan nousun runopainollisuus: edellinen määräytyy tavun asemasta siinä sanassa, jonka osa se on, jälkimmäinen puolestaan on tavua varten runomitassa varatun "lokeron" ominaisuus. Kalevalamitassa näiden ei aina tarvitse osua kohdakkain.

Monissa loppusoinnullisissa runomitoissa sidotaan tietty määrä säkeitä *säkeistöksi*. Kalevalamitan säännöt sen sijaan koskevat ainoastaan säkeen sisäistä rakennetta, ja jokainen säe on metrisesti itsenäinen; niitä voi liittää peräkkäin periaatteessa täysin vapaasti. Säkeistöjä kalevalamittaisessa runossa ei ole, vaan runon voi jakaa vaihtelevan pituisiin kappaleisiin sisällön mukaan. Kalevalaiseen runoon olennaisena tyylikeinona kuuluvan kerron avulla voi kuitenkin luoda peräkkäisten säkeiden välille tiivistä sisällöllistä yhteyttä.